

Ярошенко М. І.,
студентка 5 курсу,
1 групи, господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО В УКРАЇНІ

Ключові слова: домашнє насильство, причини домашнього насильства

Key words: domestic violence, causes of domestic violence

Анотація: Дослідження поняття «домашнього насильства» як соціально негативного явища та визначення причин та передумов його виникнення.

Abstract: The study of the concept of «domestic violence» as a socially negative phenomenon and the determination of the reasons and preconditions for its emergence.

Проблема домашнього насильства залишається актуальною і досі. Саме цей прояв людської агресії порушує та руйнує основоположну ланку будь-якого здорового суспільства – родину. В таких випадках зв'язки в середині сімейного кола починають набувати нездорових та збочених форм.

Домашнє насильство як соціальне явище почало своє існування ще на початку зародження людської цивілізації (тут важливим є саме слово «цивілізація», тобто акцент робиться на більш-менш високому рівні розвитку людини як такої, її прогресу). В різні епохи ставлення до нього було різним. Проте в наш час, як з моральної точки зору, так і з правової, насильство взагалі та домашнє насильство зокрема засуджується. На законодавчому рівні в Україні визнається, що людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю.

На думку вченої Ткачової О. В., насильство в сім'ї має особливу специфіку. Воно належить до соціальної сфери, тому що завжди пов'язане з особливостями сімейних відносин. Проблема сімейного насильства широко обговорюється в ЗМІ. Її називають злочоденою і пов'язують з насильством у країні в цілому, що набуває інтенсивного розвитку. Вивченням даної проблеми займаються представники різних галузей знань [1, с. 172].

Щодо поняття «домашнє насильство», то його можна розуміти у широкому та вузькому значенні. Щодо широкого визначення: «Насильство – це дії, які здійснюються однією або декількома особами, що характеризуються наступними ознаками: 1) здійснюються для досягнення конкретного визначеної мети; 2) завдають шкоди іншій особі (моральної, фізичної тощо); 3) фізична перевага особи, яка чинить насильницькі дії, яка унеможливає чи зводить до мінімуму самозахист з боку жертви. У вузькому ж значенні домашнє насильство розкривається як конкретна дія особи, яка має ознаки діянь, закріплених у Кримінальному Кодексі України чи Кодексі України про адміністративні правопорушення.

Як відзначає науковець І. Р. Кузьміна, розширювальне тлумачення насильства в родині позбавляє це поняття якісної визначеності, розвиває його сутність і змістовні характеристики. Ототожнює насильство з будь-яким видом примусу, що неминуче призведе до неефективності наслідкової реалізації принципу невідворотності кримінальної відповідальності за насильницькі дії у сфері сімейних стосунків. Насильство в родині являє собою передбачене нормами кримінального права навмисне зазіхання у сфері сімейно-побутових стосунків, що заподіюють фізичну й психологічну шкоду жертвам злочинів [2, с. 583].

Сьогодні на міжнародному рівні немає єдиного визначення поняття «насильство в сім'ї». ООН визначає насильство в сім'ї як прояв історично нерівноправного розподілу влади в стосунках між чоловіком і жінкою. Американським науковцем Г.Г. Еквіно дано визначення поняття насильства в сім'ї як «вчинення одним із членів родини чи домашнього господарства по відношенню до іншого однієї чи кількох з означених нижче дій: спроби завдати або завдання тілесних ушкоджень; погрози неминучими тілесними ушкодженнями; примушування до статевих стосунків за допомогою сили чи погрози [3, с. 25].

Із Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» вбачається, що насильство в сім'ї – будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина, наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю. Таким чином, законодавець виділяє фізичне, сексуальне, психологічне та економічне насильство в сім'ї.

Однією з визначальних рис саме домашнього насильства є його систематичний характер та направленість його на осіб, які знаходяться в залежному становищі (спільне проживання, сімейні стосунки тощо). Це, як правило, жінки та діти (підлітки). Особливо небезпечним є вплив насильства саме на дітей та підлітків, адже стосунки батьків закладають підвалини майбутньої моделі поведінки ще до кінця не сформованого індивіда.

Причинами прояву насильства в сім'ї є такі чинники:

- психологічні: психічні розлади, високий рівень агресії, власний негативний досвід дитинства, низька самооцінка осіб;
- соціальні: патріархальна культура, нерівномірний розподіл влади між чоловіками і жінками, стереотипність уявлень про ролі в сім'ї та виховання дітей; високий рівень алкоголізації населення; поширення наркоманії;
- економічні: зниження рівня життя частини населення, безробіття, соціально-побутова невлаштованість.

Сімейне насильство, на думку деяких вчених, має певну специфіку, адже саме в сім'ї необхідно шукати витоки насильства як явища, яке широко розповсюджене в нашому житті.

Чисельні дослідження показали, що жертвами домашнього насильства можуть стати представники всіх вікових, соціально-економічних, національних, освітніх, релігійних, професійних груп. Загальною ознакою жертв домашнього насильства є те, що вони страждають від людей, з якими підтримують або ж підтримували близькі, сімейні стосунки.

Україна на даний час продовжує перебувати в перехідному періоді, для якого характерна фінансово-економічна нестабільність. Держава визнає існування проблеми насильства в сім'ї, протидія якій є одним із пріоритетних напрямків державної політики. Проте Україна як правова демократична європейська держава повинна переймати та застосовувати зарубіжний досвід у вирішенні питань попередження насильства в сім'ї, удосконалювати законодавчу базу та підвищувати ефективність превентивних заходів з протидії цьому негативному явищу.

Список використаних джерел

1. Ткачова О. В. Детермінація насильницької злочинності / О. В. Ткачова // Вісник Академії правових наук України. – 2014. – № 2 (77). – С. 170-179.
2. Кузьміна И.Р. Защита от насилия в семье в новом уголовном законодательстве Украины / И.Р. Кузьміна // Актуальні проблеми політики. – 2002. – № 13–14. – С. 582–586.
3. Еквіно Г.Г. Правила щодо здійснення поліцією реагування у випадках домашнього насильства / Г.Г. Еквіно // Громадська програма співробітництва по запобіганню насильству в сім'ї : матеріали 1-го міжнар. наук.-практ. семінару (м. Одеса, 25 лютого – 6 березня 1999 р.) : зб. тез. доп. – О. : ОІВС, 1999. – С. 25–36.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман,
проф. Б. М. Головкін,
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

**Злочинність у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
3-68 кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.**

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017